

Olympisch ideaal versus spektakelmachine

Pierre de Coubertin droomde groots toen hij aan het einde van de 19de eeuw de basis legde voor de moderne olympische beweging. Hij mikte op wereldwijde solidariteit en vrede en hoopte dat de prestaties van amateursporters andere jonge mannen zouden inspireren. De droom leeft, maar herbronnen lijkt nodig.

Bertrand GOETHALS & Jozefien VAN HUFFEL

Hoogstwaarschijnlijk hebben ze deze zomer plaats, de met een jaar uitgestelde Olympische Spelen in Tokio, ondanks de vierde coronagolf die Japan in april trof, de lage vaccinatiegraad in het land en de weerstand van de bevolking. „De Spelen zijn een spektakelmachine waarvoor alles wijkt”, zegt Sandra Meeuwse, sportfilosoof verbonden aan de Vrije Universiteit Brussel. „Maar lege stadions, protesten die wereldwijd besmettingen, wat voor een feestje wordt dat? Dat doet de olympische gedachte geen goed.”

Blijft er eigenlijk iets over van die olympische gedachte? Meeuwse: „Het was altijd een droom, bepaald door de tijd waarin hij ontstond. Aan het einde

„Het manifest lijkt wel het Oude Testament van competitie geen spoor”

van de negentiende eeuw nam de secularisatie toe, net als de internationalisering. Er was een behoefte aan een nieuw vehikel om elkaar wereldwijd te ontmoeten.” „Staten werden tegen elkaar opgezekt en het nationalisme groeide”, weet sportsocioloog Jeroen Scheerder, hoogleraar aan de KU Leuven. „Pierre de Coubertin, grondlegger van het Internationaal Olympisch Comité (IOC) en van de moderne Spelen, zag die als een instrument te bevordering van de wereldvrede en ter educatie van jonge mannen. Is dat een dikke eeuw later wellig en ouderwetse? De waarden niet, maar het is verkeerd sport te instrumentalisieren als een oplossing voor van alles. Moderne oorlogen stoppen niet tijdens de Olympische Spelen.”

Apolitiek zijn de Spelen ook gezinsins, al was dat de bedoeling en wordt het soms nog beweerd. „Je organiseert iets met verscheidene landen, neemt terrein in het gastland in, hebt invloed op publieke werken en infrastructuur”, zegt de Amerikaanse politicus Dan ben je bezig met politiek”, zegt Scheerder. Meeuwse: „De Spelen organiseren in landen waarvan de Verenigde Naties en Amnesty International aangeven dat ze de mensenrechten niet respecteren, is al helemaal een politieke keuze.”

De Spelen verbinden nog altijd, dat wel. „Het is prachtig dat er nog zo'n ontmoeting op wereldniveau bestaat”, zegt sportsocioloog Bart Vanreusel. „Sport is een wereldtaal die we allemaal spreken.” „Zelden richten zo veel mensen overal ter wereld hun aandacht op hetzelfde als tijdens het startschot van de olympische finale van de honderd meter sprint”, zegt Jeroen Scheerder. „De omvang van de Spelen heeft de oorspronkelijke ideeën echter uitgehold. Drie motieven drijven de Spelen veel sterker dan de olympische gedachte. Er is ten eerste het economische motief. Ten tweede is het organiseren van de Spelen voor steden een vorm van soft power, een manier om zich politiek

op een zachte manier te laten gelden door de eigen aantrekkingskracht te tonen. Ten derde speelt ook marketing een grote rol.”

„De droom raakte ingekapseld tussen andere krachten. Economische krachten, het etaleren van nationale trots en iets wat we nu city marketing noemen”, bevestigt Sandra Meeuwse. „Het spanningsveld tussen vrees voor de en broederlijkheid enerzijds en nationale gevoelens anderzijds was er altijd al en we moeten vaststellen dat grote evenementen zoals de Spelen die laatste doen groeien.”

Scheerder: „De Coubertin zou zich een hoedje schrikken als hij nu de Spelen bijwoonde.”

Het bekendste deel van het olympisch dagboek is wellicht de leuze „deelnemen is de kern van de Spelen”.

De Coubertin hanteerde zelf een uitgebreider formulering, die hij haalde uit een speech van de episcopale bisschop Ethelbert Talbot: „Belangrijk in de Olympische Spelen is niet het winnen, maar het deelnemen, want de essentie in het leven is niet de triomf, maar de strijd.” „Het is de meest inclusieve gedachte die je in de sportwereld kunt hebben en degene die nog het meest leeft bij de atleten”, zegt Jasper Truysens, verbonden aan het Kennis en Informatiecentrum Sport van Sport Vlaanderen. „Het blijft het evenement dat je wilt meemaken, zelfs voor sporters in minder klassiek olympische sporttakken, zoals wielrenners, die elders meer geld en prestige verdienen. Het feit dat heel wat sporters bij hun deelname olympische ringen laten tatoeëren, zegt wel.”

„Nochtans gingen het romantische ideaal van verbinding en verbreedering en het winnen ten koste van de andere, nooit van elkaar los. Het manifest meent Sandra Meeuwse. „Het olympisch manifest lijkt wel het Oude Testament. Van competitie is geen spoor. Toch ging het altijd al om presteren en excelleren.” „Van dat manifest staat momenteel artikel 40 ter discussie, dat stelt dat sporters niets mogen verdienen aan de Spelen”, zegt Truysens. „Aanvankelijk moesten deelnemers amateurs zijn, maar die regel is al lang losgelaten. Het inzicht groeit dat het niet klopt dat enkel landen en grote organisaties verdienen aan de prestaties waarnaar atleten jarenlang toewerken.”

Misschien moet er meer veranderen? „De Olympische Spelen moeten herbronnen”, zegt Bart Vanreusel. „Weg van het nationalisme, dat niet meer zo relevant is. Weg van de overdreven commercie die er een circus van maakt en weg van het gigantisme, want de Spelen zijn onbeheersbaar groot. Ik kies voor een naieve droom. Kunnen we terug naar de bakermat uit de oudheid? Waarom richten we geen wereldsportgemeenschap op in

Met een tattoo van de Olympische ringen drukken heel wat sporters uit hoeveel het voor hen betekende om erbij te zijn. © Belga Image

De spelen zonder buitenlandse fans

- Tussen vrijdag 23 juli en zondag 8 augustus nemen 11.091 atleten deel aan de Olympische Spelen. In totaal zullen ongeveer 79.000 buitenlanders, van ondersteunde teams tot journalisten, afreizen naar Tokio. Buitenlandse supporters zijn echter niet welkom.
- Tokio spendeerde 12,3 miljard euro aan de spelen.
- Eind mei gaf 83 procent van de Japanse bevolking aan dat ze de spelen liever niet gaat plaatsvinden.
- Vier sporten maken hun olympisch debuut: sportklimmen, skateboarden, surfen en karate. Er staan in totaal 33 sporten op het programma.
- Elke sporttak heeft een competitie voor mannen en een voor vrouwen, wat van Tokio 2020 de meest gendergelijke spelen in de geschiedenis maakt.
- Er werden meer dan zes miljoen afgedankte mobiele telefoons, goed voor 78,985 ton, gedoneerd om uit de edele metalen in de toestellen gouden, zilveren en bronzen medailles te maken.

Griekenland, op een domein dat internationaal eigendom is en met de modernste infrastructuur en technologie? Sporters kunnen er elkaar ontmoeten, zonder nationale outfit, en inzichten delen. Om de vier jaar kunnen er wedstrijden plaatsvinden. Het zou een Compostella van de sport kunnen zijn. Ik weet dat het heel moeilijk is op te komen tegen het media- en commerciële spektakel, maar je mag dromen.” „Zoets klinkt interessant”, vindt Meeuwse. „Je doet iets met het DNA en injecteert opnieuw internationale solidariteit in de sport. De Olympische Spelen zijn een sprookje en dat is niet verkeerd, maar het is tijd om de naïviteit te ontgroeien.” (JVH)

Reageren op dit artikel? Dat kan op www.kerkenleven.be

GRIET HOET • TANDEMWIELRENNEN

‘Nu gaan we voluit voor de medailles. Hopelijk weerklinkt ons volkslied in Tokio’

Met zilver en brons tijdens het wereldkampioenschap op de piste, vorig jaar in Canada, oogt het palmares van Griet Hoet (43) nu al indrukwekkend. Toch ontbreken er nog twee trofeeën in haar prijzenkast, de regenboogtrui in het wereldkampioenschap en erementaal op de Paralympische Spelen. Die prijzen zal ze weliswaar moeten delen met

een boeiend weerzien met het oog op de Spelen. Daar strijden de teams om de beste te zijn en om hun landen te profileren. In het olympisch dorp is iedereen trots op zijn land en heeft iedereen hetzelfde doel voor ogen. Er wordt wel eens gezegd over de Olympische Spelen dat meedoen belangrijker is dan winnen, maar de vechtlust en de winnaarsmentaliteit zijn onmiskenbaar aanwezig in de g-sport, minstens even sterk als op de Olympische Spelen. Zonder die eigenschappen begin je er niet aan.”

Ook fair play is een belangrijke eigenschap van de paralympische atleten. „Op alle kampioenschappen zijn er geregeld dopingcontroles”, weet Griet Hoet. „Dat bewijst dat g-sport ernstig wordt genomen. Het Internationaal Olympisch Comité beschouwt ons al lang niet meer als tweedercategorie. Ook de media-aandacht voor g-sport groeit.” (BG)

kampioenschap paracycling plaatsvindt. „We trekken er vrij onspannen naartoe”, zegt Hoet. „Het WK is een goede voorbereiding, maar de Spelen zijn de belangrijkste krachtmeting. Daar werkt iedereen vier jaar lang naartoe. Op het WK zullen we voor het eerst in lange tijd onze concurrenten terugzien. We weten dat iedereen hard heeft getraind, dus het wordt een boeiend weerzien met het oog op de Spelen. Daar strijden de teams om de beste te zijn en om hun landen te profileren. In het olympisch dorp is iedereen trots op zijn land en heeft iedereen hetzelfde doel voor ogen. Er wordt wel eens gezegd over de Olympische Spelen dat meedoen belangrijker is dan winnen, maar de vechtlust en de winnaarsmentaliteit zijn onmiskenbaar aanwezig in de g-sport, minstens even sterk als op de Olympische Spelen. Zonder die eigenschappen begin je er niet aan.”

Ook fair play is een belangrijke eigenschap van de paralympische atleten. „Op alle kampioenschappen zijn er geregeld dopingcontroles”, weet Griet Hoet. „Dat bewijst dat g-sport ernstig wordt genomen. Het Internationaal Olympisch Comité beschouwt ons al lang niet meer als tweedercategorie. Ook de media-aandacht voor g-sport groeit.” (BG)

VOOR WIE DEELNEMEN ECHT BELANGRIJKER IS

Sinds het begin van de moderne Olympische Spelen in 1896 snuvelen al duizenden records, maar deze Olympiërs gaan vooral de geschiedenisboeken in omdat ze de olympische gedachte belichamen.

Luz Long

Gaf tegenstander gouden tip

Tijdens de Olympische Spelen van Berlijn, in 1936, stond de Amerikaanse atleet Jesse Owens op het punt te worden uitgeschakeld in het verspringnummer omdat hij al twee nulspongen liet optekenen. Zijn Duitse tegenstander Luz Long suggereerde hem een andere aanloop, waardoor hij meer speling overhield bij de afsprong. Een gouden tip, want Owens won de finale ten koste van Long. Het verhaal gaat dat geschiedenisboeken in als toonbeeld van sportiviteit, maar ook omdat de zwarte Owens en Long vervolgens een vriendschap onderhielden die de tijdgeest tart. Luz Long sneuvelde in de Tweede Wereldoorlog in de rangen van het Duitse leger.

Nishida Shuhei

Versmolt zilveren en bronzen plak

Nog in Berlijn streden de Japanners Nishida Shuhei en Oc Suco voor de zilveren medaille in het polsstokspringen. De Japanners klokten allebei af op een sprong over 4,25 meter, maar de tweede plaats ging uiteindelijk naar Nishida op basis van het aantal succesvolle sprongen. De twee bevriende atleten besloten hun me-

dailles in twee te snijden en met de helften twee unieke medailles te vervaardigen, die vervolgens bekend raakten als de 'medailles van de eeuwige vriendschap'.

John Stephen Akhwari

Liep marathon uit voor vaderland

Halverwege de marathon in Mexico-Stad, in 1968, kwam de Tanzaniaan John Stephen Akhwari ten val. Ondanks een ontworpen knie liep hij de wedstrijd uit. Hij kwam na 3 uur en 25 minuten toe in een haast verlaten olympisch stadion, in het donker en met een pijnlijke grimas. Op de vraag waarom hij niet had opgegeven, antwoordde hij: „Mijn land stuurde me niet de plas over om aan de wedstrijd te beginnen, maar om ze uit te lopen.”

Steven Bradbury

Schaatsje gezagrijk naar hoogste trede van erepodium

De snelste schaatsster ter wereld zou hij nooit worden en dus gooidde de Australiër Steven Bradbury het over een andere boeg. Hij schaatsje in zijn eigen tempo achter de concurrentie aan, in de hoop dat er valpartijen zouden ontstaan die hij zou kunnen ontwijken, waardoor hij aan de kop zou komen. Een tactiek die hem op de winterspelen van 2002 in Salt Lake City zowel door de halve finale als de finale loodste, wat hem de gouden plak opleverde. *Doing a Bradbury* is sindsdien Australische straattaal voor 'een onverhoopte overwinning boeken'. (BG)

GASTON ROELANTS • ATLETIEK

‘Wij mochten niets verdienen aan de Spelen. We streden voor het plezier en voor de eer’

Met zijn 84 lentes is Gaston Roelants de oudste nog levende olympisch kampioen in ons land. Op de Spelen van 1964 in Tokio was hij de snelste op de drieduizend meter hordeloop. In de periode tussen 1960 en 1975 prijkte hij in totaal negen keer onder de tien beste atleten van de wereld. Bovendien leidde hij tot vorig jaar de Belgische Vereniging van Olympiërs, opgericht in 2002. Sinds zijn eigen deelname aan de Olympische Spelen van 1960, 1964 en 1968 volgt hij de vierjaarlijkse hoogmis van de sport op de voet. „Mijn huisarts raadt me af om deze zomer af te reizen naar Japan, maar eigenlijk kan ik het nog beter volgen op de televisie”, zegt hij. „Mijn eerste deelname aan de Olympische Spelen dateert inmiddels alweer van meer dan zestig jaar geleden”, herinnert Roelants zich. „Zelfsprekend is er in al die tijd veel veranderd. De grootste verandering is ongetwijfeld de overgang van amateursporters naar beroepsatleten. Pas in 1984 werden professionele atleten toegelaten tot de Spelen. Wij mochten er niet aan verdienen. We streden voor het plezier en voor de eer. We werkten overdag en trainden 's avonds.”

Trede de huidige generatie topatleten dan met andere doelstellingen naar To-

kio? „Dat weet ik niet, ik kan niet in hun plaats spreken”, zegt Roelants. „Wel stel ik vast dat de manier waarop atleten met elkaar omgaan dezelfde is als in mijn tijd.”

Gevraagd naar wat de olympische gedachte voor hem betekent, heeft Gaston Roelants het over eerlijkheid, vreedzaamheid en grenzeloze kameradschap. „Van racisme kan geen sprake zijn op de Olympische Spelen, het draait er uitsluitend om de sport. Ik merk dat er bij de Belgische delegaties telkens veel aandacht gaat naar fair play. De olympische gedachte wordt in er gehouden. Anders dan een wereldkampioenschap, dat in de meeste disciplines jaarlijks of tweejaarlijks plaatsvindt, worden de Olympische Spelen slechts om de vier jaar georganiseerd. Dat verhoogt het prestige van het evenement aanzienlijk. Deelnemers zijn buitengewoon trots dat ze hun land mogen vertegenwoordigen.”

Gaston Roelants ontving sinds zijn deelname aan de Spelen telkens een uitnodiging voor de volgende editie. Dit jaar blijft hij dus thuis. Toch volgt hij met grote belangstelling de prestaties van de Belgen in Tokio. „Ik kijk uit naar alle sportdisciplines, zonder voorkeur. Iedereen werkte hard om de olympische geest levendig te houden”, klinkt het tot slot. (BG)